

सुप्रलातम् સુરેશ પ્રા. ભટ્ટ 079-23226251 હાઇકુ

સલામી સવારની..

'राम' थी निर्ह, એमने मंहिरथी मतसज छे, डाम थी तिहं, सेमने 'मत'थी ४ मतस्ज छे, મતલબ પછી, મતદારને ઓળખે છે કોણ?! **न्यायथी निर्ह, भेमने सत्ताथी ४ मतसज छे...**

બેદરકારી! वेऽझय षिंहगी -અકસ્માતોમાં...

ञ्चाति धोरशे -ચૂંથાય લોકશાહી -**ष्ट्रथाय ४**त...

ચિંતન

એકાકિના તપો દ્વાભાં પઠનં ગાયને ત્રિભિઃ I ચતુર્ભિર્ગમનં ક્ષેત્રે પંચર્ભિ બહુર્ભિરણઃ ॥

તપ-સાધનામાં એક વ્યક્તિ જ જરુરી છે અર્થાત એકાંતની જ જરુર છે. એકાંતમાં કરવામાં આવેલી સાધના દ્વારા જ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે.

વિદ્યા-અભ્યાસ-સ્વાધ્યાય-ભણવા-વાંચવામાં બે વ્યક્તિની જરુર પડે છે ચર્ચા-વિચારણા-માર્ગદર્શન સુધારણામાં એક-મેકને મદદ મળી રહે છે.

સંગીતમાં ત્રણેક વ્યક્તિની જરુર પડે છે. ગાયક-તાલ-ઠેકા-વાદ્ય માટે એક અને એક શ્રોતા જે સાંભળી

આઘાત-પ્રત્યાઘાત-પ્રોત્સાહન આપે છે. યાત્રા-પ્રવાસમાં ચાર-પાંચ વ્યક્તિનું જૂથ હોય તો એકમેકની સંભાળ-સરસામાનની સંભાળ સાધન-સ્થળની તપાસ વગેરે માટે તથા બધાની સુરક્ષા માટે - હિંમતપૂર્વક સામનો પણ થઈ શકે.

પરંતુ, યુદ્ધના મેદાને - રણ ક્ષેત્રમાં તો જેટલા હોય તે ઓછા પડે! રણ મેદાનમાં વધારે લોકો જોઈએ છે.

સુવિચાર

- સંબંધો એવા બનાવજો કે જેમાં શબ્દો ઓછા અને સમજ વધુ હોય, વિવાદ ઓછા અને સંવાદ વધુ હોય, પુરાવા ઓછા અને પ્રેમ વધુ હોય - એસ. ભટ્ટાચાર્ચ
- ખુબસુરતી હંમેશા જોનારાનાં મનમાં અને એની નજરમાં હોય છે,
- નહીંતર ભૂલ કાઢનારાને તો તાજમહેલમાં પણ કંઈક ખામી દેખાય છે **દ્રુવ સંઘવી** ● ઈમાનદાર હોવાનો અર્થ છે, હજાર મણકાઓમાંથી અલગ ચમકતો હીરો - ઝે**ન ક્થન**
- જો તમને સાચી દીશા અને સાચા સમયનું ભાન ન હોય તો
- ઉગતો સૂરજ પણ ડૂબતો લાગી શકે છે **ફાધર એન્થની** ● સુખ નથી આવતું દુઃખ વગર, પ્રેમ નથી મળતો નફરત વગર,
- માટે ભરોસો રાખવો ભગવાન પર, કેમ કે ભગવાને સાગર નથી બનાવ્યો કિનારા વગર **નૂર પોરબંદરી** (संકલन : દીપક વી. આસરા)

બોધકથા

ચોરી કરતાં - બીડી જેવા વ્યસનોનો ભોગ કરતાં બાળકને આપણે 'ગુન્હેગાર'ની કક્ષામાં મૂકી તેને સજા કરીએ - ગુસ્સે જોઈએ છીએ. પણ વાસ્તવમાં એ ગુનાની સજા માતા-પિતાએ ભોગવવી જોઈએ. કારણ કે આપણી પ્રવૃત્તિમાંથી આપણે બાળકના ઉછેર પર સરખું ધ્યાન ન આપી શક્યા. એની માગણીઓ સંતોષી ફરજ બજાવ્યાનો માનસિક આનંદ લીધો એટલું જ...

ન્યૂયોર્કની એક કોર્ટમાં એક ચોર રજૂ કરવામાં આવ્યો. બ્રેડની દુકાનનો કાચ તોડી બે બ્રેડ ચોરવાનો ગુન્હો હતો. કાચ તોડવાથી હાથનો પાટો પણ સાબિતી હતી. ચોક્કસ પૂરાવા હતા.

ગુન્હેગારે રડતી આંખે ગુન્હો કબૂલ કરતાં કહ્યું, નામવર! મને આખો દિવસ ભટકયો છતાં કંઈ કામ-મજૂરી ન મળી મારી દીકરી ભૂખી હતી. તેના આંસુ મારાથી જોવાયાં નહીં - મેં બ્રેડ માટે કાચ તોડ્યો - મને જે સજા થાય કરો, પણ મા વિનાની મારી દીકરીની સંભાળ રાખજો!

ન્યાયાધીશે, આંસુ લૂંછતાં કોર્ટમાં બેઠેલા બદાને દસ દસ રૂપિયા દંડ કર્યો. પોતે વીસ રૂપિયા આપ્યા. પૈસા એકત્ર કરી પેલાને કંઈ ધંધો કરવા સૂચના આપીને બેઠેલા લોકોને કહ્યું, આ ગુન્હો એનો નહીં. આપણો, સમાજનો - સરકારનો છે. આપણે જ દંડના અધિકારી છીએ.

ભાજપ વિરોધી ગઠબંધનના વિચારોમાં જ વિસંવાદ

વડાપ્રધાન 'નેતાજી' અર્થાત્ મુલાયમસિંહ યાદવ બને અને નાયબ વડાપ્રધાન રાહુલ ગાંધી બને. આ એક

ઉત્તરપ્રદેશના યુવાન બેનરજી, બિહારી બાબુ નીતીશ અડચણ નડતી હતી. જો કે જાતે મુખ્યમંત્રી અખિલેશ યાદવ કુમારતો આ યાદીમાં પોતાનું નામ ચૂંટણી લડ્યા હોત તો આજે આગામી ચૂંટણીમાં મહાગઠબંધન મોખરે મુકાવું જોઈએ એમ જ માને બિહારના મુખ્યમંત્રી પદ પર સાથે એક જ શરતે જોડાવા તૈયાર છે ે તે સ્વાભાવિક છે. એમણે બિહારમાં નીતીશકુમારને બદલે લાલુ જ હોત. ઃપિતાશ્રીનું વડાપ્રધાન બનવાનું સપનું ભાજપનો સફાયો કરી દઈ પોતાની એમણે બેઉ પુત્રો પૈકી વધુ ભણેલા સાકાર થતું હોય તો સમાજવાદી પાર્ટી તાકાત પુરવાર પણ કરી છે. કયારેક તેજસ્વી યાદવને નાયબ મુખ્યમંત્રીનું કોંગ્રેસ સાથે ગઠબંધન કરશે. લાલુપ્રસાદયાદવવડાપ્રધાનબનવા પદ અપાવ્યું છે અને બીજાને પણ ગઠબંધનને બહુમતી મળે તો ખૂબઉત્સાહીહતા.ચારાકૌભાંડમાં કૅબિનટ પ્રધાન બનાવડાવ્યો છે.

તંત્રીસ્થાનેથી....

માત્ર કોર્મ્યુલા સિવાય સમાજવાદી ગુનેગાર ઠર્યા એથી હાલ તેઓને પાંચ કાનૂન સકંજામાંથી છૂટી જવાશે, એવી પાર્ટીને અન્ય રાજકીય પરીબળો સાથે વરસની સજા થઈ છે, ઉપલી એમ એવી એમની ખાતરી છે, તેથી વડાપ્રધાન બનવાની આશા પર પાણી નિર્ણય કર્યો, તે એની ઐતિહાસિક જોડામ કરવાની જરુર નથી. અદાલતમાં અપીલ કરેલ હોઈ એનો ભાવિ વડાપ્રધાન પદની રેસમાંથી ફરી વળ્યું હતું. હવે જયારે ભૂલ હતી. કદાચ એવી જ મુલાયમસિંહ વર્ષોથી વડાપ્રધાનપદ કાનૂની ફાયદો ઉઠાવી જામીન પર તેઓ બાકાત નથી થયા, એ યાદ બિહારમાં નીતીશકુમારે હેટ્રિક ઐતિહાસિક ભૂલ કોંગ્રેસ પ્રાપ્ત કરવાનું સપનું સેવતા રહ્યા છે. છૂટેલા છે. આવી વિપરીત સ્થિતિમાં રાખવું જો ઈએ. સૌથી વધારે લગાવી છે અને ભાજપને ભગાડ્યું ઉત્તરપ્રદેશમાં કરવા થનગની રહી છે. એમતો આવા દિવા સ્વપ્નો સેવનારા એમણે નીતીશ કુમાર સાથે જોડાણ હા સ્યાસ્પદ સ્થિતિ તો છે, ત્યારે અખિલેશ યાદવ એમના જો એવું થશે તો હિંદીજગતમાં બીજા કેટલાક નેતાઓ પણ છે. રચીનેબિહારમાંરીતસરનીબઘડાટી મુલાયમસિંહની છે. વડાપ્રધાન પૂજ્ય પિતાશ્રીની મુરઝાયેલી પ્રચલિતકહેવતમુલાયમઅનેરાહુલ

WhatsApp

ઓફ ઘી વીક

नेहल गढवी

હતાં. પરંતુ મુલાયમે 'મોટી' સાથે જોડાણ કરતાં અટકાવ્યા જવાબદારી માટે પોતાની જાતને હોવાની થિયારી ગળે ઊતરે એવી છે. વિધાનસભાની ચૂંટણીથી અલગ નહીંતર જયાં સમાજવાદી પાર્ટીનું સ્વાભાવિક રીતે જ નેતાજીની સોથીવધુબેઠકોપરચૂંટણીલડવાનો

શિવપાલ યાદવ અને આઝમ ખાન સર્વોચ્ચ નેતા તરીકે ખસી ગયા પછી જેવા એમના વરિષ્ઠ સાથીઓને એમનોનેતિકઅધિકાર ગુમાવી દીધો છોકરડા જેવા અખિલેશના હાથ નીચે છે. સીબીઆઈની બીક બતાવીને કામ કરવા તૈયાર કરતાં નવ નેજાં થયાં કેન્દ્ર સરકારે મુલાયમને નીતીશ-લાલુ રાખી હતી. કમનસીબે લોકસભાની અસ્તિત્વ જ નથી એવા બિહારમાં ચૂંટણીમાં એમની પાર્ટીનો કરૂણ એમની નેતાગીરી હેઠળ રકાસ થયો હતો. 'નેતાજી'ને એમની 'મહાગઠબંધન' ચૂંટણી લડવા માગતું પ્રજાએ જરુર બંને બેઠકો પણ વિજયી હતું. પોતાની પ્રાદેશિક એકમની બનાવ્યા, પણ ઉત્તર પ્રદેશમાં અવગણનાના મુદ્દે સમાજવાદી ભાજપનું સ્ટીમ રોલર ફરી વળ્યું ત્યારે પાર્ટીએ મહાગઠબંધનથી અલગ થઈ

દાખલા તરીકે શરદ પવાર, બોલાવી દીધી છે. પોતે તો ચૂંટણી બનવા માટે એમણે રાજયના મહત્ત્વાકાંક્ષાને સંકોરી રહ્યા છે. જોકે -બેઉને લાગુ પાડી શકાશે : 'વો દિન માયાવતી, જયલિલતા, મમતા લડીશકે એમહતાજનહીં-કાનૂની મુખ્યમંત્રી પદને જતું કર્યું હતું. મુલાયમસિંહે મહાગઠબંધનના કહાં કિમિયાં કે પાંવ મેં જૂતી!' Irony of life Remember those days when peaple had personal diaries and got mad when someone read them... now they put everything online and get mad when

peaple don't read them... આ જગતમાં જો કંઈ સૌથી વધુ અધરું હોય તો હોય તો તે માનવીના મનને કળવું.

મનુષ્યના મનમાં એક સાથે કંઈ કેટલાય વિચારો ચાલતા જ રહેતા હોય; સતત, દિવસ-રાત અને અવિતરતપણે! તમારી સામે કે તમારી બાજુમાં બેઠેલી વ્યક્તિ વૈચારિક રીતે તમારથી જોજનો દૂર હોય એમ પણ બને. અને કયાંક દૂર દેશાવરમાં વસતી વ્યક્તિ તમારા મનના કોઈ અજ્ઞાત ખૂણે મનની બધી જ વાતો જાણતી બેઠી હોય એ પણ શક્ય છે. સમય, સંજોગો અને પરિસ્થિતિને માનવીની જીવનશૈલી એટલે કે life style માં ઘણા મોટા ફેરફારો કર્યા છે પણ માનવીના મનની ગોઠવણ કે મનની મૂંઝવણ કયા પ્રકારની છે તે વર્ષો પૂર્વે પણ જાણવું કઠિન હતું અને આજે પણ છે.

આજનો જમાનો ઈન્ટરનેટનો જમાનો છે. ઈમેઈલ, Whats app, Facebook એ બધામાં વ્યક્તિ આંખને આંજી દે એવી ઝાકળમાળ ભરેલી

જીવનશૈલી જીવે છે. બહાર બધું જ Tip top અને Perfect પણ અંદરથી એ બધું પોકળ હોય છે. વર્ષો પૂર્વે હાથથી લખેલા લખાણનો એક મહિમા હતો. પત્રવ્યવહાર અને સારી-ખોટી નોંધ તેમ જ રોજનીશી જેવા અનેક પ્રકારે વ્યક્તિ પોતાના મનના પ્રતિભાવો સ્પષ્ટ અને નિખાલસપણે ટપકાવી શકતો. પણ એ સમયે વ્યક્તિ પોતાના આ પ્રતિભાવો કોઈ વાંચી ન જાય તેની ખાસ તકેદારી રાખતો. તેના માટે આ માત્ર પોતાના મનની વાત કયાંક ઠાલવવા માટે તો

સોશિયલ મીડિયા એ આપણા આનંદ માટે, સગવડ માટે વપરાય ત્યાં સુધી ઠીક છે પણ તે આપણા પર હાવી ન થઈ જાય એ જોવું અત્યંત આવશ્યક છે

એક ઉપાયમાત્ર જ હતો. એક જાતની શરમ, એક સંકોચ કે મર્યાદાના બંધનથી તે સમયની વ્યક્તિઓ બંધાયેલી હતી. જયારે આજના યુગમાં બધું જ Open એટલે કે ખુલ્લેઆમ કહેવાની અને વ્યક્ત કરવાની ફૅશન છે. આપણે સામાન્ય તાવ આવે કે બેચની લાગતી હોય ત્યારે પણ તરત જ Whats app કે Facebook પર લોકોના Status વાંચીએ છીએ : 'Feeling sad' કે 'Not well.' આ બાબત સારી છે કે ખરાબ એ મહત્ત્વનું નથી. પણ

પ્રશ્ન ત્યારે ઉદ્ભવે જયારે વ્યક્તિ આ પ્રકારના Status update કર્યા બાદ જયારે કોઈ તેની નોંધ ન લે કે તેના તરફ કોઈ 'reaction' ન લે ત્યારે post કરનાર વ્યક્તિ સાવ પાગલ જેવું વર્તન કરવા લાગે. નશાના બંધાણીની જેમ નસેનસ ફાટતી હોય તેવો અહેસાસ તે કરવા લાગે છે, જે અત્યંત જોખમકારક પરિસ્થિતિ ગણી શકાય.

અમુક વ્યક્તિઓ અવારનવાર રોજીંદા જીવનમાં બનતી નાની-મોટી બાબતોને લોકો સાથે share કરે એ સારી બાબત ગણાય પણ એના like કે comments માટે હદથી વધુ desperate થવું એ ભયજનક બાબત છે. ઘણીવાર તો બધાની likes કે Comments હોય પણ જે વ્યક્તિની અપેક્ષા હોય તેના તરફથી કોઈ response ન મળે તો માણસ ગાંડાની

જેમ આખો દિવસ online રહીને તેની રાહ જોયા કરે છે. likes અને comments જેવી સાવ ક્ષુલ્લક બાબત માટે youngsters માં break up થઈ જવું, ઝઘડો થઈ જવો કે ઘણીવાર આત્મહત્યા સુધીના પ્રયાસો જેવા ગંભીર reaction જોઈએ ત્યારે આ બાબત સમાજ માટે એક red alarming sign સમાન ગણાય. આવું વર્તન કરવા કરતાં શાંતચિત્તે બેસીને કોઈ અંગત મિત્રને પોતાની મૂંઝવણ કહી દેવી અને હળવું થઈ જવું એ વધુ ઉચિત ગણાય. સોશિયલ મીડિયા એ આપણા આનંદ માટે અને સગવડ માટે વપરાય ત્યાં સુધી ઠીક છે પણ તે આપણા પર હાવી ન થઈ જાય એ જોવું અત્યંત આવશ્યક છે.

- nehalgadhavi101@gmail.com

વિવાદી 'જન ગણ મન'ને બદલે નવું રાષ્ટ્રગીત

अतितनी आજ

વર્ષોથી ભારતના રાષ્ટ્રગીત અગેનો વિવાદ ઊછળકૂદ કરે છે. કવિવર રવીન્દ્રનાથ ઠાકુર કે ટાગોરના 'જન ગણ મન'ની રચના બ્રિટિશ શહેનશાહ જ્યોર્જ પંચમનાં ઓવારણાં લેવા કરાઇ હતી અને એમાં બ્રિટિશ બાદશાહને 'ભાગ્ય વિધાતા' લેખવામાં આવ્યાની માન્યતા અનેકો ધરાવે છે. બીજો વિવાદ 'જન ગણ મન'ને બદલે 'વંદે માતરમ્'ને રાષ્ટ્રગીત તરીકે સ્વીકારવા આગ્રહ સંદર્ભે છે. બંકિમચંદ્ર ચટોપાધ્યાય કે ચૅટરજીની નવલકથા <mark>'આનંદમઠ'માંથી લેવાયેલી આ કૃતિ રાષ્ટ્રગીત બની શકે કે કેમ એ</mark> વિશે પણ વિવાદ છે.કારણ મુસ્લિમ પ્રજા મૂર્તિપૂજામાં માનતી નહીં હોવા છતાં 'વંદે માતરમ્'માં ભારત માતાની પૂજાની અપેક્ષા કરાતી હોવાનો તર્ક આગળ કરાય છે. દાયકાઓથી વિવાદ ચાલતો રહ્યો છે. હકીકત એ છે તે બંધારણ ઘડનારી બંધારણ સભામાં પ્રત્યેક જોગવાઇ વિશે વિશદ ચર્ચા અને વિચારનું આદાનપ્રદાન થયું છે, ત્યારે રાષ્ટ્રગીત વિશે ચર્ચા વિના જ બંધારણ સભાના એ વેળાના અધ્યક્ષ ડૉ. રાજેન્દ્ર પ્રસાદે 'જન ગણ મન'ને રાષ્ટ્રગીત અને 'વંદે માતરમ્'ને રાષ્ટ્રગાન જાહેર કરીને બેઉને સમાન સ્થાન આપવાની ઘોષણા કરી હતી. બંધારણ સભાના તમામ સભ્યો એ વેળા એનો સ્વીકાર ભલે કર્યો હોય, બંને ગીત વિશે છાસવારે વિવાદવંટોળનો અનુભવ થયા જ કરે છે.

હજુ હમણાં જ મુંબઇના કુર્લા વિસ્તારમાંના એક સિનેમાઘરમાં રાષ્ટ્રગીત શરૂ થતાં એના માનમાં એક મુસ્લિમ પરિવાર ઊભો નહીં થતાં એને આક્રમક દેશભક્ત લોકોએ સિનેમાઘરની બહાર તગેડ્યો. આ મુદ્દે નવેસરથી રાષ્ટ્રવ્યાપી ચર્ચા અને વિવાદ સર્જાયો છે. સંબંધિત પ્રકરણમાં રાષ્ટ્રગીત શરૂ થયું ત્યારે એના સન્માનમાં ઊભું નહીં થવું એ કાનૂની અપરાધ છે કે કેમ, એ વિશે <mark>પણ ડિબેટ આરંભાઇ છે. ભારતમાં છાસવારે રાષ્ટ્રગીત</mark> 5ો. હિર દેસાઈ વિશેની વિવાદભૂમિકા સર્જાય છે ત્યારે દેશવાસીઓને સર્વસ્વીકૃત એવા નવા રાષ્ટ્રગીતની રચના અને સ્વીકારનો

સમય આવી ગયાનું અનુભવાય છે.પાકિસ્તાન પોતાનું રાષ્ટ્રગીત બદલી શકે કે બાંગલાદેશ રવીન્દ્રનાથનું જ ગીત રાષ્ટ્રગીત ગણી શકે તો ભારત જેવા વિશાળ બૌદ્ધિક સંપદાવાળા રાષ્ટ્ર માટે તો નવા રાષ્ટ્રગીતની રચના અને સ્વીકૃતિ ઝાઝી મુશ્કેલ નથી. ખૂટે છે માત્ર ઇચ્છાશક્તિ. દેશના રાષ્ટ્રગીત માટે દેશનો પ્રત્યે પ્રત્યેક નાગરિક આદર અને ગૌરવનો અનુભવ કરે એવું એ સર્વસ્વીકૃત અને રાષ્ટ્રગૌરવનું પ્રતીક હોવું ઘટે. ઓછામાં પૂરું ભારતનાં બંને રાષ્ટ્રગાન બાંડિયાં છે. એમના પૂર્ણસ્વરૂપને બદલે અમુક જ પંક્તિઓને સમાધાનકારી વલણ તરીકે કે પછી સંઘ પરિવારની ભાષામાં કહીએ તો મુસ્લિમ તુષ્ટીકરણથી પ્રેરાઇને સ્વીકારવાની પરંપરા કોંગ્રેસનાં અધિવેશનોમાં સ્થપાઇ હતી અને બંધારણસભાએ એના નિર્ધારણ પછી પણ એ પરંપરા અખંડ રહી છે.

હમણાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયમૂર્તિ માર્કન્ડેય કાટ્જૂ પણ આ વિવાદમાં કૂદી પડ્યા અને તેમણે જે તર્ક રજૂ કર્યા એ પછી અમારા જેવા કવિવર રવીન્દ્રનાથ ઠાકુરના શબ્દોમાં વિશ્વાસ રાખનારાઓ પણ 'જન ગણ મન' વિશે કશ્મકશ અનુભવતા થઇ ગયા છે. 'જન ગણ મન'ની રચના અને એના પછીનો ઘટનાક્રમ ઘણા બધા ઉતારચડાવવાળો હોવા છતાં જસ્ટિસ કાટ્જૂ જ્યારે રવીન્દ્રબાબુને 'બ્રિટિશ સ્ટૂઝ' કહેવા સુધી જાય છે અને 'જન ગણ મન'ના સમર્થક નેતાજી સુભાષચન્દ્ર બોઝને 'જાપાનીઝ સ્ટૂઝ' કહેવાનું અને લખવાનું પસંદ કરે છે ત્યારે એમની સાથે સંમત થવું કે અસંમત એની દ્વિધા જરૂર વર્તાય છે.

ઇતિહાસનો ઘટનાક્રમ ઘણા વિરોધાભાસોના રસ્તેથી પસાર થતો હોય છે. જસ્ટિસ કાટ્જૂ મોળકાશથી મહાત્મા ગાંધીને પણ 'બ્રિટિશ સ્ટૂઝ' ગણાવે છે ત્યારે તેમના દાદા ડૉ.કેલાસનાથ કાટ્જૂ પણ ગાંધીજી સાથે

સ્વતંત્રતાની ચળવળમાં સહભાગી હતા અને બ્રિટિશ શાસનનો અંત આવ્યો ત્યારે નેહરુ સરકારમાં પ્રધાનપદે પણ રહ્યા એ હકીકત કાટ્જૂ રખેને વીસરી જાય. ઇતિહાસ હકીકતો દર્શાવે છે; જો અને તો વચ્ચે વિહાર કરતો નથી. રવીન્દ્રનાથે ૧૧ ડિસેમ્બર ૧૯૧૧ના રોજ સંસ્કૃતમય બંગાળીમાં લખેલું અને જાતે જ એને અંગ્રેજીમાં રૂપાંતરિત કરેલું 'જન ગણ મન' ૨૬ થી ૨૮ ડિસેમ્બર ૧૯૧૧ દરમિયાન કોલકાતામાં ભરાયેલા કોંગ્રેસ(મહાસભા)ના ૨૭મા અધિવેશનના બીજા દિવસે એટલે કે ૨૭ ડિસેમ્બરે સ્વયં ટાગોરે અધિવેશનમાં ગાઇને રજૂ કર્યું હતું. ૩૦ ડિસેમ્બર ૧૯૧૧ના રોજ એ વખતના 'ભારત ભાગ્યવિધાતા' એવા બ્રિટિશ શહેનશાહ જ્યોર્જ પંચમ અને મહારાણી મેરી પધારવાનાં હતાં. કોંગ્રેસનું અધિવેશન બંગાળના ૧૯૦૫માં કરવામાં આવેલા ભાગલાને રદ કરવા બદલ શહેનશાહ તથા બ્રિટિશ શાસનનો આભાર માનતો ઠરાવ કરતા ઉપરાંત પોતાની નિષ્ઠા(લૉયલ્ટી) પણ બ્રિટિશ તાજ ભણી વ્યક્ત કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ હતું. બીજા દિવસે રવીન્દ્રનાથે 'જન ગણ મન' રજૂ કર્યું એટલે એને 'ભારત ભાગ્યવિધાતા' કિંગ જ્યોર્જ પંચમ ભણી આદર વ્યક્ત કરવા રજૂ કરાયાનું મનાયું. જોકે રવીન્દ્રનાથ સાથે અન્યાય થાય નહીં એટલે કેટલાક ઇતિહાસકારોએ આ જ દિવસે પંડિત રામભુજ

ચૌધરીએ 'બાદશાહ હમારા' શબ્દોવાળું હિંદી ગીત ગાયું હતું એટલે ટાગોરના ગીતને એની સાથે સેળભેળ કરી દેવાયાની વાત મૂકી દસ્તાવેજો પણ રજૂ કર્યા. ઘટના ૧૯૧૧ની છે. ૧૯૧૯માં જલિયાંવાલા બાગ હત્યાકાંડના વિરોધમાં રવીન્દ્રનાથે નાઇટહડનો કિંગ જ્યોર્જ પંચમે તેમને આપેલો ઇલકાબ પાછો વાળ્યો હતો. એ ઘટનાને હજુ ૮ વર્ષ બાકી હતાં. મહાત્મા ગાંધીએ ગોધરાની રાજકીય પરિષદમાં નવેમ્બર ૧૯૧૭માં બ્રિટિશ હકૂમત ભણી નિષ્ઠા વ્યક્ત કરવાનો ઠરાવ કરવાની

પરંપરાને બંધ કરાવી. ગાંધીજી ૧૯૧૫માં સ્વદેશ પરત આવ્યા હતા. કોંગ્રેસનાં અધિવેશનો કે અન્ય અધિવેશન-પરિષદોમાં બ્રિટિશ હકૂમત ભણી નિષ્ઠા વ્યક્ત કરવાની પરંપરા ૧૯૧૭ લગી અખંડ રહી હતી.

સ્વયં રવીન્દ્રનાથ ટાગોરે ૧૦ નવેમ્બર ૧૯૩૭ના રોજ મિત્ર પુલીન બિહારી સેનને બંગાળીમાં લખેલા પત્ર સુધી 'જન ગણ મન' તેમણે બાદશાહ જ્યોર્જ પંચમના માનમાં લખ્યું નહીં હોવાની સ્પષ્ટતા કરી નથી. એ પછી રવીન્દ્રનાથે નોંધ્યું : 'હું આવું ગીત કોઇ જ્યોર્જ પંચમ કે ષષ્ટમ કે અન્ય કોઇ જ્યોર્જના માનમાં લખું જ નહીં.' એમણે ભારત ભાગ્યવિધાતા શબ્દપ્રયોગ 'ગૉડ ઑફ ડૅસ્ટિની (ભાગ્યના દેવતા)' માટે કર્યો હતો. ગાંધીજી અને સુભાષચંદ્ર બોઝ આ વાત સાથે સંમત હતા અને તેઓ જસ્ટિસ <mark>કાટ્જૂની જેમ ટાગોરને બ્રિટિશ સ્ટૂજ નહીં, પણ સાચા દેશભક્ત ગણાતા</mark> હતા. જોકે રવીન્દ્રનાથની રાષ્ટ્રવાદની વ્યાખ્યા આંતરરાષ્ટ્રીય ફલકને આત્મસાત કરનારી હતી, માત્ર ભારતમાતા પૂરતી સીમિત નહોતી.

સંઘ પરિવારના મહાનુભાવોને ગળે રવીન્દ્રનાથનો તર્ક ઉતરતો નથી એટલે સ્તો જ્યારે ભાજપીનેતા અટલ બિહારી વાજપેયી વડાપ્રધાન બન્યા ત્યારે, બ્રિટિશ શહેનશાહ ભણી આદર વ્યક્ત કરવા લખાયેલા 'જન ગણ મન'ને સ્થાને 'વંદે માતરમ'ને રાષ્ટ્રગીત જાહેર કરવાની માગણી કરાઇ હતી. હજુ હમણાં જ ભાજપનેતા નરેન્દ્ર મોદીના વડપણવાળી કેન્દ્ર સરકારે રાજસ્થાનના રાજ્યપાલ નિયુક્ત કરેલા કલ્યાણસિંહે પણ 'અધિનાયક' શબ્દપ્રયોગ વિદેશી સત્તા માટે વપરાયો હોવાથી 'જન ગણ મંગલ ગાયે' એવી રાષ્ટ્રગીતની પંક્તિ કરવાનું સૂચવવા માટે રાજસ્થાન યુનિવર્સિટીના સમારંભને જ પસંદ કર્યો હતો.

અનુસંધાન પાના નં. ७ પર

પાસપોર્ટમાં સુધારા પાંચ વર્ષ સુધી જ શકય : ક્રેરાલા હાઈક્રોર્ટ

કાયદો

अने ~~५~~।नून

अधिन त्रिवेही

ભારતના વિદેશ મંત્રાલય દ્વારા જાહેર કરાયેલ સુધારા વધારા

માટેની ગાઈડ લાયન મુજબ હવેથી પાસપોર્ટ ઈસ્યુ થયા બાદ પાંચ વર્ષ સુધી જ સુધારા શકય બનશે. કેરાલા હાઈકોર્ટના સીમાચિન્હ રૂપ ચુકાદા મુજબ ભારત સરકારના વિદેશ મંત્રાલયે નવી ગાઈડ લાઈન બહાર પાડેલ છે.

હવેથી પાસપોર્ટ ઈસ્યુ તારીખથી પાંચ વર્ષ સુધીમાં જ જન્મ તારીખ, નામ, સરનામા વિગેરેમાં સુધારા વધારાની અરજી પાસપોર્ટ ઓથોરીટી પેનલ્ટી લઈ સુધારા મંજુર કરી શકશે પરંતુ આવા સુધારા પાસપોર્ટ ઈસ્યુ કર્યાના પાંચ

વર્ષની અંદર જ થઈ શકશે ત્યારબાદ આવા પ્રકારના સુધારા પાસપોર્ટ ઓથોરીટી સ્વીકારશે નહી તે માટે ન્યાયની અદાલતોનો અરજદારે સહારો લેવો પડશે. અરજદાર જન્મ તારીખ કે સ્થળમાં સુધારા અરજી કરે પણ

તેનો પાસપોર્ટ ઈસ્યુ થયાને પાંચ વર્ષથી વધુ સમય થઈ ગયો હોય તો તેવી અરજીઓને યોગ્ય નિયમ પ્રમાણે રદ કરવામાં આવશે પરંતુ માઈનોર બાળકને જે તે સમયે પાસપોર્ટ ઈસ્યુ કરાયો હોય તેવા કેસોમાં છુટછાટ આપવામાં આવશે.

પાસપોર્ટમાં લખેલી જન્મ તારીખ અથવા સ્થળમાં પાસપોર્ટ ઓફીસ કે અરજદાર તરફથી કલેરીકલ અથવા ટેકનિકલ ભૂલ હોય તેવા કેસોમાં સુધારો કરી આપવાનો રહેશે અને નવા પાસપોર્ટની ફ્રી લઈને નવા સુધારા સાથેનો પાસપોર્ટ અરજદારને ઈસ્યુ કરવાનો રહેશે.

પાસપોર્ટ ઈસ્યુ થયાના પાંચ વર્ષની અંદર અરજી કરે અને એવો દાવો કરે કે તેની જન્મ તારીખ, જન્મના દાખલાના અન્ય દસ્તાવેજ પ્રમાણે લખાઈ છે તો તેવા તમામ કિસ્સાને માન્ય રાખીને જન્મની તારીખ કે સ્થળ બદલી આપવાનો રહેશે પરંતુ ઓથોરીટી અરજદારની અરજી સાથે પેનલટી લઈને આવો સુધારો માન્ય કરશે.

અરજદાર જન્મ તારીખ કે સ્થળમાં ફેરફાર કરવાની માંગ સાથે અરજી કરે અને આવી અરજી પાસપોર્ટ ઈસ્યુ થયાના પાંચ વર્ષ બાદ

ઓથોરીટી સમક્ષ આવે તો આવી અરજી માન્ય કરવામાં આવશે નહી પરંતુ પાસપોર્ટ ઈસ્યુ થયો હોય તે વ્યક્તિ માઈનોર હોય તો તેને છુટછાટ આપવાનો નિર્ણય લેવાયો છે એટલે કે આપવાનો નિર્ણય લેવાયો છે એટલે કે માઈનોર વ્યકિત વયસ્ક થયા બાદ પોતાના પાસપોર્ટમાં જાતે અરજી કરી નામ, સરનામા તથા જન્મની તારીખમાં બીજા આવશ્યક પુરાવા સાથે સરખામણી કરી સુધારા માટે અરજ કરે તો અન્ય આવશ્યક પુરાવા સાથે સરખામણી કરી યોગ્ય તથા વ્યાજબી તેમજ ન્યાઈક લાગે તેવા સુધારા વધારા કરવાની સત્તા પાસપોર્ટ ઓથોરીટીને આપવામાં આવી છે.

પરંતુ પાસપોર્ટ એજન્ટો તથા ઈમીગ્રેશન લો ના જાણકારોનું માનવું છે કે આ નવા કાયદા પ્રમાણે જો ગાઈડ લાઈન મુજબ ઓથોરીટી કામકાજ કરવાનું શરૂ કરે તો પાસપોર્ટમાં જન્મ તારીખ કે સ્થળમાં ફેરફાર કરવાનું વધારે મુશ્કેલ બનશે.

અત્યાર સુધીમાં પાસપોર્ટમાં જરૂરી સુધારા વધારા કરવા માટે માત્ર એફીડેવીટ ના આધારે જ સુધારા માન્ય ગણવામાં આવતા હતા હવે નવી ગાઈડ લાઈન પ્રમાણે નવી અરજી અરજદાર દ્વારા સ્વીકારી ત્યારબાદ તેની સાથેના આવશ્યક દસ્તાવેજી પુરાવા ધ્યાને

> લઈ યોગ્ય રીતે ન્યાઈક કાર્યવાહી કરવામાં ઘણો જ સમય વિતશે જેના કારણે વિદેશ જવા ઈચ્છતી વ્યક્તિને મુશ્કેલી પડેશ સ્ટ્ડન્ટ વીઝા તથા સ્પાઈસ વીઝા માટેની અરજીઓમાં વિલંબ થશે.

આ ઉપરાંત કોટ કર્રમાં અરજી કરી ન્યાઈક કોર્ટનો હુકમ મેળવી ત્યારબાદ તે હુકમના આધારે જરૂરી સુધારા વધારા કરવા અદાલત દ્વારા પાસપોર્ટ ઓથોરીટીને સૂચના આપવામાં આવતી હતી.

પરંતુ કેરાલા હાઈકોર્ટની પીટીશનના તાજેતરના ચુકાદા બાદ અરજદાર દ્વારા સીધી

પાસપોર્ટ ઓથોરીટીને જ અરજી કરવાની રહેતા સાચા દાવાઓ જ ગ્રાહ્ય રાખવાના રહેશે, અરજીની વિગતો તથા જુના દસ્તાવેજો તેમજ નવા ફેરફારના આનુસંગ રાીક પુરાવાઓ ધ્યાનમાં લઈ ઓથોરીટી વ્યાજબી નિર્ણય નિયમો આધીન લેતા ઘણા બધા કેસોની અરજીઓ મંજુર થવાની સંભાવના વધારે પ્રમાણમાં રહેલ છે પહેલા અરજદાર કોર્ટમાં અરજી તથા સોગંદનામા તેમજ સાક્ષીની જુબાની આધારે જે નવા ફેરફારની દાદ માંગે તે દાદ નામદાર કોર્ટ અરજદારની અરજી તથા પુરાવા ધ્યાને રાખી પાસપોર્ટ ઓથોરીટીને પેનલટી લઈ જરૂરી સુધારા વધારા કરવા હુકમ કરતી હતી જે હવેથી સીધા જ પાસપોર્ટ ઓથોરીટીના હાથમાં સત્તા આવતા સાચા દાવાઓ જ મંજુર થશે માત્ર સોગંદનામાની વિગતો ઉપર મદાર ના રાખતા આનુસંગીક પુરાવા સાથે સામ્યતા ધરાવતી અરજીઓ જ મંજુર કરવામાં આવશે.

વિદેશ મંત્રાલય દ્વારા આ બાબતે ૨૬ મી નવેમ્બરે નવી ગાઈડ લાઈન બહાર પાડવામાં આવી છે જે પ્રમાણે જ પાસપોર્ટ ઓથોરીટીએ અમલ કરવો પડશે.

હાલના નવા નિયમ મુજબ ઈમીગ્રેશનની ફાઈલો મુકી હોય તેવા અરજદારને મુશ્કેલી પડશે પરંતુ સાચા દાવા માટે સક્ષમ કોર્ટના હુકમની જરૂર પડશે નહી.